

ЗАХАРІАС ПОПЕЛІУС

КАЗКА ПРО СТАРОГО ГНОМА

(Скорочено)

Жив колись у підземеллі замку Обу старий-старезний гном із сивою бородою, такою довгою, що міг нею двічі обперезатися¹. Він мав десь років із сімсот і, певне, був найстаріший у тій місцевості.

Той гном був добрий домовик, хоч і мав свої примхи². Оселився він у баштовій печері — найглибшому підземеллі.

Гном влаштував собі справжній палац, зручний і розкішний. Не бракувало там і щербатих глеків, і непарних черевиків, і поламаних іграшок, і цебер³ без дна, і поїдених мишами книжок... Башта була дбайливо заснована павутинням різних візерунків.

1 Обперезатися — обв'язатися чим-небудь ніби поясом.

2 Примха — забаганка, дивацтво.

3 Цебро — велика дерев'яна посудина у вигляді відра або зрізаної діжки.

Гном рідко покидав свій палац.

З Матсом Мюрстеном старий гном познайомився давно, ще коли той був дванадцятирічним хлопцем.

Минали роки. Матс став сторожем у замку, постарівся, мав уже вісімдесят років і гарненьку правнучку на виданні. Цілими днями він вештався замком: то лагодив поламани віконниці, то скидав сніг чи спускав воду, що збиралася на даху. Власне, крім гнома і Матса, ніхто не піклувався про ту стародавню будівлю. А той замок не раз горів, його руйнував час, вітер завивав у його димарях, миші точили його підлогу, западали підземелля й хилилися башти...

Одного разу гном побачив старого Мюрстена, і його сімсотлітнє серце розтало — він не витерпів, зняв з голови смушеву¹ шапку, і сторож побачив його.

Щоправда, Матс Мюрстен мало не впав зі сходів, як угледів маленького горбатого дідуса з довгою сивою бородою, що приязно всміхався йому. Він уже хотів перехреститися, коли гном спитав:

— Ти злякався мене?

— Ні, — відповів затиноючись сторож. — А з ким маю честь...

Гном засміявся.

— Та ти ж уже не раз мав таку честь! Пам'ятаєш, хто витяг тебе з підземелля в дитинстві? Хто гасив тобі свічку, як ти засинав над книжкою, і хто знайшов у воді твої черевиків, як ти впав із човна? Хто, як ти спав, цілими ночами ходив по замку й заглядав, чи добре замкнені двері? Що я, Матсе. Ми таки давненько знайомі, а тепер будемо й друзями. Чи не хочеш ти подивитися, як я живу?

— А чого ж можна, — погодився Матс, хоч серце йому стислося.

1 Смушевий — пошитий із хутра вівці або ягняти.

Він поліз за гномом у темряву, звідки віяло крижаним холодом і тхнуло... вологою.

— У вас, людей, химерний¹ смак. Усяк пнеться вище до сонця, — засміявся гном.

— А мені найкраще тут. А яке в мене світло! Мурицю, де ти в біса ділася? Ходи, присвіти моєму приятелеві.

Гном відімкнув засновані павутинням іржаві двері, кицька стрибнула туди й освітила своїми іскристими очима золото, срібло, самоцвіти та інші коштовності. Гном ласкаво поплескав сторожа по плечу:

— Бачиш, я не такий злидар, як ти, певне, думав. Усе це я чесно надбав. Щоразу, як у замку була пожежа або як його грабували вороги, я нишком ховав ці коштовності, бо вони б однаково згоріли чи дісталися розбійникам.

— А якби тебе хто пограбував? — запитав сторож. Кицька зрозуміла його слова. Вона так блимнула

очима, що старий перелякався. Гном мовчки підвів його до інших дверей. Там щось вило, наче тисяча диких звірів.

¹ Химерний — який викликає подив, чудернацький.

— Ось лихі люди, які зазіхали на моє добро, — прохрипів гном. — Усі вони стали вовками.

Матс Мюрстен був такий наляканий, що гном знову розвеселився:

— Пробач, — сказав він. — Я зовсім забув, що ти мій гість. Я б пригостив тебе квашеною павутиною чи маринованою водою з қалюжі. Па, мабуть, ти до такого не звик. Шо я вже дам тобі вина. Ходи за мною.

— Дуже дякую, — сказав сторож. — Післязавтра в нас весілля. Виходить заміж моя правнучка. Шо, може, ти був би такий ласкавий і прийшов на весілля?..

— Я подумаю, — відповів гном.

Після цього сторож повернувся з темного підземелля і дав собі слово більше ніколи туди не ходити.

• Прочитай, який вигляд мав гном. Чому, побачивши його, Матс мало не впав зі сходів?

• Що гном запропонував Матсові? Як ти вважаєш, чому?

• опиши оселю гнома. Чому він назвав смаки людей химерними?

• Що налякало Матса в підземеллі?

А тим часом у замку панувала метушня, бо Матс Мюрстен надумав улаштувати весілля правнучці в просторах замкових залах.

І диво дивне! За одну ніч у замку все було готове. Усі побиті вікна раптом стали засклені, усі поламані сходи полагожені. Люди чудувалися, а старий Матс знав, хто доклав до того рук.

І ось почалося весілля. Ша гном, хоч і був серед гостей, але не показувався їм. Коли треба було наповнити келихи — чиясь невидима рука наповнювала їх, як треба було прислужитися молодій — хтось невидимий слугував їй.

Але найбільше диво сталося, коли почалось вінчання. Хтось невидимий надів молодій на палець каблучку з великим діамантом, а на голову — корону із самоцвітами. І знову люди вражено перемовлялися, казали, що, певне, сторож знайшов у замку скарб. Коли гості сіли до столу, старий Матс відчув, що біля нього начебто примостився гном. А за деякий час той і справді пошепки озвався:

— Це корона давньої фінської королеви, що колись мешкала в замку Обу. Тільки ти нікому про це не кажи і взагалі не признавайся, що бачив мої скарби.

І гном подався додому.

* * *

Усе було б гаразд, але старий Матс зовсім забув, що треба тримати язика на припоні. А тут, як навмисне, біля нього сіла тітка молодого, скупа-скупуща жінка, яка стала говорити, що корона начебто крадена, і старий Матс, розсердившись, розповів їй про гнома та його скарби.

Тітка поклікала свого сина, і вони надумали негайно ж піти по скарби: боялися, що хтось їх випередить. Мати й син узяли ліхтаря і подалися до башти.

Коли це раптом лампа погасла, і вони опинилися в такій пільмі, наче в мішку. І враз перед ними заблищало двоє зелених очей. Це була клицька Муця, але вони того не знали і дуже перелякалися. Та не встигли вони вилізти й на один щабель, як побачили маленького горбатого дідуся з довгою сивою бородою.

— Вітаю вас у своїй господі, — глузливо мовив він. — Дуже приємно, що ви заглянули до мене. Я вас тут і залишу назавжди.

Але гном покарав і сторожа за його довгий язик. Другого ранку замість золотої корони його правнучка знайшла в скрині іржавого қазанка.